



รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
LEARNING MANAGEMENT MODEL USING THE HISTORICAL METHOD
TO ENHANCE HISTORICAL LITERACY OF GRADE 10 STUDENTS

ธัญพงษ์ สารรัตน์¹และธนพล ป้องแก้ว²

Thanyaphong Sararat¹ and Thanapon Pongkaew²

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ¹⁻²

Sisaket Rajabhat University¹⁻²

E-mail: thanyapong.s@sskru.ac.th¹

ได้รับบทความ: 24 พฤษภาคม 2569; แก้ไขบทความ: 23 มิถุนายน 2569; ตอรับตีพิมพ์: 24 มิถุนายน 2569

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กับการส่งเสริมการสร้างสรรคภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ และ 2) เปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความรู้เรื่องพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กับการส่งเสริมการสร้างสรรคภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย และ 3) แบบวัดความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ และสถิติทดสอบค่า t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ผ่านการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์, ความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์, ความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์, การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์



Abstract

This study aimed to: 1) compare students' learning achievement on the topic of the royal duties of Her Majesty Queen Sirikit the Queen Mother and the promotion of Thai wisdom and culture through the historical method instructional approach in order to enhance historical literacy, and 2) compare students' historical literacy through historical reasoning before and after learning using the historical method instructional process. The sample group consisted of 45 Grade 10 students studying in the second semester of the 2025 academic year at Sisaket Wittayalai School, selected through cluster random sampling using the classroom as the sampling unit. The research instruments included: 1) lesson plans based on the historical method learning process, 2) a learning achievement test on the royal duties of Her Majesty Queen Sirikit the Queen Mother and the promotion of Thai wisdom and culture, and 3) a historical literacy assessment through historical reasoning. The data were analyzed using a dependent t-test. The findings revealed that: 1) the post-learning achievement scores of Grades 10 students taught through the historical method instructional process were significantly higher than the pre-learning scores at the .05 level, and 2) the students' historical literacy and historical reasoning abilities after learning through the historical method instructional process were higher than before learning scores at the .05 level.

Keywords: Historical Method Learning Process, Historical Literacy, Historical Reasoning Ability, History Learning Management.

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างเต็มตัว ซึ่งระบบการศึกษาของไทยล้วนแล้วแต่ได้รับการปรับปรุง เช่น การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อให้เหมาะสมในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้ทันโลกทันสมัย เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและประสบความสำเร็จต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2560: 29) และเชื่อมโยงสู่การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ในที่สุด (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2568: 27) ซึ่งทักษะที่จำเป็นและสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนในยุคใหม่คือ “ความฉลาดรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม” โดยเฉพาะการรับรู้และเข้าใจประวัติศาสตร์และที่มาของสังคมวัฒนธรรม (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2567: 27) และกล่าวจำเพาะเจาะจงย่อยลงมาได้อีกคือ “ความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ (Historical Literacy)” คือ ความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของเหตุการณ์และสังคมสามารถเชื่อมโยงบริบทของมนุษยชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม เชื่อมโยงอดีต



ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน โดยถือเป็นบทเรียนที่นำมาใช้ในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ศึกษาและหาข้อสรุปมาใช้ประโยชน์ได้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562: 139)

ประวัติศาสตร์ หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เวลา หรือประสบการณ์ทั้งมวลของมนุษยชาติในอดีต (แถมสุข นุ่มนนท์, 2550: 12) ซึ่งในแนวทางการศึกษาเรื่องอดีตของ “คน” หรือ “มนุษย์” นั้น ศาสตร์สาขาอื่นๆ ได้ทำการศึกษาเช่นกัน เช่น รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ แต่การศึกษาอดีตของมนุษย์ที่เป็นลักษณะของการศึกษาประวัติศาสตร์มีลักษณะเฉพาะซึ่งอาจสรุปได้คือประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับอดีตของสังคมมนุษย์หรือมนุษย์จำนวนมาก ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับมิติของเวลา ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการบรรยายและอธิบาย ประวัติศาสตร์ให้ความสำคัญแก่การใช้หลักฐานขั้นต้น และประวัติศาสตร์ไม่มีทฤษฎี (Theory) (ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, 2542: 2-4)

การเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยในทุกระดับ ถือว่าได้ยังไม่เชื่อมโยงกับปรัชญาการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ควรฝึกให้ผู้เรียนคิดหาเหตุผลเชื่อมโยงข้อมูลหลักฐานต่างๆ ตลอดจนปลูกฝังมโนทัศน์และวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน หรือคาดการณ์อนาคต แทนที่แบบเดิมที่มุ่งเน้นการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยม การจดจำเนื้อหาที่ส่งผลให้เกิดการวัดประเมินผลผู้เรียน เป็นการวัดความจำจนทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงลบต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังด้านการคิดตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ (เฉลิม มลิลลา นิตเชตต์ปริชา, 2559: 46) ซึ่งครูผู้สอนประวัติศาสตร์จึงควรมีการจัดกิจกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ในการใช้เหตุผลในการค้นคว้าหาความรู้หรือหาความจริงโดยตัวมนุษย์เอง จึงจะสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการเชื่อมโยงอดีตเพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์ในปัจจุบัน ปลูกฝังค่านิยมจิตสำนึกความเป็นไทยและความเข้าใจอันดีต่อความแตกต่างและความหลากหลายของกลุ่มคน สร้างเสริมลักษณะความใฝ่เรียนรู้ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และความเป็นเหตุเป็นผลให้ให้เกิดในตัวผู้เรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558: 4, 21) ซึ่งการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดในการอธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยการถามที่นำไปสู่การวิเคราะห์สาเหตุและผลที่ตามมาจากการเลือกใช้และอ้างอิงข้อมูลหลักฐาน เป็นกระบวนการค้นหาผลสรุปในงานค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการวิจัยเอกสารและหลักฐานอื่นๆ มาประกอบเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ อันอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมเอามาอย่างเป็นระบบ โดยกระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นนวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) ที่เป็นการนำเอาสิ่งใหม่เข้ามาใช้ในการศึกษา ทั้งเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ สื่อการเรียนการสอนแบบใหม่ หรือยังใช้ไม่แพร่หลาย หรือแบบเดิมแต่เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรใหม่ ซึ่งนวัตกรรมจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิผลสูงกว่าเดิม (จุฬารัตน์ บุษบก, 2556: 9)



ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนในวัย 15-16 ปี ผู้เรียนจะสนใจเรื่องราวที่เป็นความจริง ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญ ผู้เรียนในวัยนี้จะมีความสนใจในการค้นหาอัตลักษณ์ของตน ทั้งนี้พวกเขาต้องการที่จะได้ยินและมุ่งเน้นความสนใจไปที่เรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือบทบาทของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ที่เป็นความจริง โดยถือเป็นช่วงวัยที่ควรพัฒนาทักษะกระบวนการทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของการทำวิจัยทางประวัติศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาต่อไป (อดิสร คักดีสูง, 2547: 48) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงนำมาเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ (ส 4.1/ม.4-6/2 : สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดตัวชี้วัดเป็นช่วงชั้นว่า ในระดับช่วงชั้น ม.4-6 โดยต้องวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการสร้างสรรคภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยในยุคปัจจุบัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 91 และ วรรค์ พวงพิศ และวุฒิชัย มูลศิลป์, 2551: 19, 141) ซึ่งในที่นี้เน้นการศึกษาเรื่องราวของบุคคลที่มีบทบาทในการส่งเสริมการสร้างสรรคภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยซึ่งมีผลต่อสังคมไทยปัจจุบันผ่านพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อแสดงความจงรักภักดี น้อมรำลึกสำนักในพระมหากษัตริย์คุณและแสดงความอาลัยแด่พระองค์ท่าน และสอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในประเด็นความมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีความรู้ความเข้าใจต่อชาติบ้านเมือง มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ (พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2562: 3) โดยระบุทักษะการคิดที่สำคัญดังนี้ 1) ทักษะการสำรวจค้นหา 2) ทักษะการวิเคราะห์ 3) ทักษะการสังเคราะห์ และ 4) ทักษะการให้เหตุผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 25 และ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558: 61) ผ่านองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ตัวอย่างการตั้งคำถามว่า สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงมีพระราชกรณียกิจในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยอย่างไร เพราะเหตุใดสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงจึงทรงมีบทบาทในด้านการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย 2) เปรียบเทียบและตีความความจากรหลักฐานประเภทต่างๆ ทั้งชั้นต้น ชั้นรอง เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวข้องกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจในสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง 3) วิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ ความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ สู่การสรุปผล ซึ่งถึงแม้ว่าประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับอดีตของสังคมมนุษย์หรือมนุษย์จำนวนมาก แต่บางครั้งอาจเป็นเรื่องของมนุษย์น้อยคน หรือเป็นเรื่องของมนุษย์เพียงคนเดียวก็ได้ ถ้ามนุษย์น้อยคนหรือเพียงคนเดียวก่อให้เกิดผลต่อมนุษย์ส่วนใหญ่ (ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, 2542: 2) ซึ่งการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง นั้น ยังไม่เป็นที่รับรู้มากนักสำหรับคนรุ่นใหม่ในท้องถิ่น และผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในประเด็นนี้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้น การศึกษาพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จึงเป็นการศึกษาทางประวัติศาสตร์ได้ โดยจากข้อมูลดังกล่าวพบว่า เนื้อหาและกระบวนการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผู้เรียนในช่วงวัย 16-17 ปี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเลือกกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์มาเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่



4 เพราะวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานอื่นๆ ที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ค้นคว้าอย่างน่าเชื่อถือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการสอบก่อนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กับ การส่งเสริมการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ที่ต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าความคิดสร้างสรรค์ โดยครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการและเทคนิคที่หลากหลาย นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (เฉลิม มลิตา นิตเชตต์ปรีชา, 2559: 91) อันส่งผลให้เกิดการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ ที่หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดในการอธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ โดยการถามที่นำไปสู่การวิเคราะห์สาเหตุ และผลที่ตามมาจากการเลือกใช้และอ้างอิงข้อมูลหลักฐาน (พิชาติ แก้วพวง, 2564: 135) ซึ่งส่งผลให้เกิดความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ Historical Literacy) คือความสามารถในการเข้าใจ วิเคราะห์ และรู้เท่าทันเรื่องราวในอดีตอย่างมีเหตุผล โดยไม่ใช้วิธีการท่องจำ แต่เป็นการใช้ทักษะของนักประวัติศาสตร์เพื่อสืบค้นข้อเท็จจริง ตรวจสอบหลักฐาน และเชื่อมโยงอดีต เข้าใจปัจจุบันอย่างเป็นระบบ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2562: 13-14) และจากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่พบงานวิจัยที่การศึกษาในเรื่องดังกล่าวโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่นงานของณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน (2560) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบที่มุ่งการเข้าถึงความรู้สึทางประวัติศาสตร์ และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4” งานของอานนท์ เพ็ชรเกลี้ยง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เรื่องพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกระทุ่มแบน “วิเศษสมุทคุณ” จังหวัดสมุทรสาคร” และงานของอนุชิตา สุระมิตร และคณะ (2568) เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยปราสาทศรีพุทธศวรเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ” ซึ่งให้ความรู้เรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้



คณะผู้วิจัยจึงศึกษาวิธีการวิจัย เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ศึกษาในการวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้ ซึ่งการศึกษางานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่ากระบวนการสร้างองค์ความรู้เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ โดยมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนอธิบายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา 2) ขั้นวิเคราะห์หลักฐานหลัก 3) ขั้นเปรียบเทียบข้อมูล 4) ขั้นปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ 5) ขั้นนำเสนอข้อค้นพบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติในการศึกษาข้อมูล และสร้างเหตุผลทางประวัติศาสตร์

กรอบแนวคิด



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและสอบหลัง (The one group pretest-posttest design) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา



มัธยมศึกษา เขต 28 และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 677 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน ได้มาด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สาระที่ 4 มาตรฐานที่ 4.1 ตัวชีวิตที่ 2 มาตรฐานที่ 4.3 ตัวชีวิตที่ 3 และ 5 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย จำนวน 3 หน่วย ตามรายละเอียด ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ปัจจัยและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กับการส่งเสริมการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน จำนวน 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ตัวอย่างการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยจากพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง จำนวน 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ตัวอย่างการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษจากพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงจำนวน 4 ชั่วโมง

พื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ

ด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โดยใช้เวลาดทดลองจำนวน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงกับการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ฉบับ (Pretest-Posttest) เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้วัดก่อนเรียนและหลังเรียน แบบวัดความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์เรื่อง พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงกับการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนนรายข้อ (Rubric Scoring) 3 ระดับ ใช้วัดก่อนเรียนและหลัง



เรียน และคณะผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์แนวทางการวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ จากแนวคิดของนักวิชาการ ได้แก่ พิชชาติ แก้วพวง (2563) อติศร ศักดิ์สูง (2552) และ ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ (2542) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตั้งคำถามสำคัญที่นำไปสู่การสืบค้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ขั้นที่ 2 เปรียบเทียบและตีความเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จากแหล่งข้อมูล/หลักฐาน ขั้นที่ 3 วิเคราะห์สาเหตุและผลสืบเนื่องตามบริบทเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สำหรับการสร้างและพัฒนาแผนการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญทางการจัดการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญทางการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องทางภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence หรือ IOC) ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ได้ค่า 1.00

จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้ตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย ที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ และกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โดยไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสร้างและพัฒนาแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ล้วนแล้วแต่ได้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกัน โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (IOC ระดับ 1.00) ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.35-0.50 และตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.39 ส่วนแบบวัดความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ (IOC ระดับ 1.00) ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.40-0.49 และตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (r) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.30-0.39 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 มีค่าระดับความเชื่อสูงมาก มีการนำไปใช้ได้ดีมาก

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โดยวิธีการดำเนินการทดลอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

1.2 การวิเคราะห์ศึกษาความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกระบวนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) โดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์รายข้อ



ผลการววจัย

วตุประสงคท 1 ผลการเปรยบเทยบคะแนนเฉลยทไดจากการวตุผลสมถทธททางกรเรยนของนกเรยนกอเรยนและหลงเรยนโดยใชกระบวนกรเรยนการสอนโดยใชวธการทางประวตศศตรเรองพระราษกรณยภคของสมเดจพระนางจาสรรคท พระบรมราชชนนภ พระบรมราชชนนพนปทหลวง กับการสงเสริมการสร้างสรคภมปญญาและวฒนธรรมไทย ของนกเรยนชนมัธยมศศษาปท 4

ผู้ววจัยได้เปรยบเทยบผลสมถทธททางกรเรยนของนกเรยนชนมัธยมศศษาปท 4 ด้วยแบบทดสอบวตุความรู้เรองพระราษกรณยภคของสมเดจพระนางจาสรรคท พระบรมราชชนนภ พระบรมราชชนนพนปทหลวง กับการสงเสริมการสร้างสรคภมปญญาและวฒนธรรมไทย โดยทดสอบกอและหลงเรยน โดยใชการสอบของนกเรยนชนมัธยมศศษาปท 4/2 ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางท 1 แสดงการเปรยบเทยบผลสมถทธททางกรเรยนจากการสอบกอและหลงเรยนโดยใชกระบวนกรเรยนการสอนด้วยวธการทางประวตศศตรเรองพระราษกรณยภคของสมเดจพระนางจาสรรคท พระบรมราชชนนภ พระบรมราชชนนพนปทหลวง กับการสงเสริมการสร้างสรคภมปญญาและวฒนธรรมไทย ของนกเรยนชนมัธยมศศษาปท 4

ผลการเรยนรู้	จำนวนนกเรยน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลย (M)	ส่วนเปรยเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig*
กอเรยน	45	30	12.78	.498	-1.071	.002*
หลงเรยน	45	30	16.27	.523		

*มถนยสาคัญทางสถตทระดับ .05

จากตารางพบว ผลสมถทธททางกรเรยนกอและหลงการจัดการเรยนรู้โดยใชกระบวนกรเรยนการสอนด้วยวธการทางประวตศศตรเรองพระราษกรณยภคของสมเดจพระนางจาสรรคท พระบรมราชชนนภ พระบรมราชชนนพนปทหลวง กับการสงเสริมการสร้างสรคภมปญญาและวฒนธรรมไทยของนกเรยนชนมัธยมศศษาปท 4 โรงเรยนศรศษเกษวทยาลัย กอและหลงการจัดการเรยนรู้โดยใชกระบวนกรเรยนการสอนด้วยวธการทางประวตศศตรเพื่อเสริมสร้างคามฉลาดรู้ทางประวตศศตร แตกต่างกันอย่างมถนยสาคัญทางสถตทระดับ 0.05 ซงยอมรบสมมตฐานการววจัยขอ 1 ทที่กำหนดว โดยคะแนนเฉลยหลงจากการใชกระบวนกรเรยนการสอนด้วยวธการทางประวตศศตรในการจัดการเรยนรู้สูงกวากอการใชกระบวนกรเรยนการสอนด้วยวธการทางประวตศศตร (M=16.27 และ S.D.=0.52) และกอการใชกระบวนกรเรยนการสอนด้วยวธการทางประวตศศตร (M=12.78 และ S.D.=0.49)

วตุประสงคท 2 ผลการเปรยบเทยบคามสามารถของคามฉลาดรู้ทางประวตศศตรในการใหเหตุผลทางประวตศศตรกอเรยนการสอนด้วยวธการทางประวตศศตรของนกเรยนชนมัธยมศศษาปท 4



ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสามารถของความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ ผ่านการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig*
ก่อนเรียน	45	9	3.76	0.86	17.44	.000*
หลังเรียน	45	9	7.24	1.0		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความสามารถเรื่องความฉลาดรู้ในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังกล่าวมีความฉลาดรู้ คือ ความรู้ความเข้าใจสู่การให้เหตุผลเชิงประวัติศาสตร์ เห็นความสำคัญของพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง กับการส่งเสริมการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ที่มีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ช่วยเสริมสร้างความฉลาดรู้ผ่านความสามารถในการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ถือเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเห็นได้จากการที่นักเรียนสามารถกำหนดคำถามสำคัญ ตั้งสมมติฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบ ตีความหลักฐาน และเชื่อมโยงข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับขอบเขตของความฉลาดรู้ในเรื่องวัฒนธรรมและพหุลักษณะความฉลาดรู้ในเรื่องของวัฒนธรรมและเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อต่างๆ ในเรื่องศาสนา ความดีงาม ที่เด็กไทยรุ่นใหม่ต้องเผชิญ และต้องสามารถรู้เท่าทันรวมถึงพหุวัฒนธรรมด้วย (ไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2563: 1-7) และสอดคล้องกับที่เฉลิมศักดิ์ มลิตา นิติเขตปรีชา (2560) ที่เสนอไว้ว่า การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้พัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนด้วยกระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนานักเรียนให้เกิดกระบวนการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา เป็นการอภิปราย



เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่จะนำไปสู่การกำหนดคำถามสำคัญ และการศึกษาสาระเพื่อ
นำไปสู่การศึกษาหลักฐานเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
ที่นักเรียนต้องศึกษาและตรวจสอบ สอดคล้องกับการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ในการถามโดย
ผู้สอนและนักเรียนมีแนวทางในการถามและวิธีหาคำตอบโดยการอภิปราย วิเคราะห์หลักฐาน
สามารถเลือกใช้และเปรียบเทียบแหล่งข้อมูลเพื่อทำการยืนยันหลักฐาน การปฏิสัมพันธ์กับหลักฐาน
และการนำเสนอข้อมูล พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์บริบทและอธิบายสาเหตุและผลสืบเนื่องเนื่องที่
ตามมาในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ รวมถึงการจัดการเรียนรู้ในสาระใกล้เคียงกับประวัติศาสตร์
เช่นงานของเสาวลักษณ์ สุขพิตา และคณะ (2567) เรื่อง “การจัดการเรียนรู้เรื่องเครื่องมือทาง
ภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย
ใช้กระบวนการสอนทางภูมิศาสตร์ร่วมกับการใช้แอปพลิเคชันควิช (Quizizz)” ที่ใช้รูปแบบการนำ
เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ เป็นวิทยากรที่สำคัญในการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์ เพราะสามารถช่วยสร้าง
องค์ความรู้ความเข้าใจ อธิบายการใช้เหตุผล อันนำไปสู่การใช้ในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์หา
ความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง และเปรียบเทียบทางภูมิศาสตร์ โดยผ่านการวิเคราะห์ด้วยเทคโนโลยี
สารสนเทศและสามารถนำมาประกอบการวางแผน หรือสามารถนำมาทำการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ
ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้งตัวชี้วัดสาระประวัติศาสตร์ในมาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย
ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ โดยเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทาง
ประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ และมาตรฐาน 4.2 : เข้าใจพัฒนาการ
ของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่าง
ต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น โดย ม.4-6 ในเรื่อง
วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการ
ปกครองสมัยปัจจุบัน ซึ่งได้นำรูปแบบการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้
ผ่านการคิดเชิงเหตุผล เกี่ยวกับสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงในหัวข้อบุคคลที่มีบทบาทในการ
ส่งเสริมการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งมีผลต่อสังคมไทยปัจจุบัน ในหน่วยการเรียนรู้
การสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย (ณรงค์ พ่วงพิศ และวุฒิชัย มูลศิลป์, 2551: 57 และ
พิชาติ แก้วพวง, 2564: 23)

2.นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ
ศึกษาทางประวัติศาสตร์ที่ส่งผลต่อความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านความสามารถในการให้เหตุผล
ทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะเป็นการ
เริ่มต้นจากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพราะครูได้เริ่มต้นจากวิธีการตั้งคำถามนำโดยใช้หลักฐาน
ทางประวัติศาสตร์และใช้แหล่งเรียนรู้ที่เป็นสถานที่จริงที่สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงเคยเสด็จ
ประพาสในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นสื่อนำเข้าสู่บทเรียนร่วมกับหลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษร และ
เพื่อกระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามจากแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับ
ข้อเสนอของวิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา (2564) และพิชาติ แก้วพวง (2564) ที่ว่า
กระบวนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สามารถปรับให้กับการจัดการศึกษาในทุกระดับชั้นตั้งแต่
ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตาม
การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สามารถสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติใช้ตาม



กระบวนการพัฒนาผู้เรียนผ่านการกำหนดประเด็นประวัติศาสตร์ การรวบรวมประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ การสังเคราะห์ประวัติศาสตร์ และการถ่ายทอดประวัติศาสตร์ และสัมพันธ์กับแนวคิดการสร้างความรู้โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสถาน (2562) ที่ว่า การสอนให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ที่ต้องอิงอยู่กับการตั้งคำถามพื้นฐานหลักเป็นคำถามคือ 1) เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นในอดีต 2) ใครเป็นผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์ขึ้น 3) เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นเมื่อไร 4) เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน 5) เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นอย่างไร 6) ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น 7) เกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง และ 8) เหตุการณ์ทั้งหมดให้บทเรียนอะไร ผู้สอนต้องช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างการตีความในอดีตได้อย่างอิสระตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยการออกแบบกิจกรรมที่อนุญาตให้ผู้เรียนสร้างการตีความด้วยตนเองมากกว่าเพียงแค่ให้ผู้เรียนจดจำ การตีความที่ผู้อื่นสร้างขึ้น ผู้สอนทำหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการชี้แนะแหล่งข้อมูลที่หลากหลายสำหรับประวัติศาสตร์ไทยสอนให้เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย ซึ่งคุณค่าของประวัติศาสตร์จะช่วยให้มนุษย์สามารถค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลที่เชื่อมโยงอดีตและปัจจุบัน ช่วยสร้างความภูมิใจในชาติหรือเผ่าพันธุ์ ตระหนักถึงคุณค่าและมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษส่งสมไว้ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์จะทำให้เข้าใจถึงปัญหา และผลกระทบจากปัญหาซึ่งก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย ช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากอดีตเพื่อเป็นบทเรียนสำหรับปัจจุบัน และนำไปสู่นาคต คุณสมบัตินับเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากรให้มีความฉลาดรู้ในสังคมที่เจริญก้าวหน้าและมีพัฒนาการสูง และสอดคล้องกับงานของอนุชิตา สุระมิตร (2568) เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราชญ์ศรีพทุธเศรษฐ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ที่ว่า การพัฒนาความฉลาดรู้จะวัดจากทักษะการปฏิสัมพันธ์ กระบวนการคิดเป็นภาพ และทัศนคติ เพื่อนำไปสู่ความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมทั้ง 3 คน คือ ความรู้ความเข้าใจ แรงจูงใจ และทักษะพฤติกรรม ซึ่งจากการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้เรียนเกิดความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมที่สูงขึ้น โดยผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของปราชญ์ศรีพทุธเศรษฐ์ เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญที่เชื่อมโยงกับตนเอง และเกิดทักษะพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกับเพื่อนและบุคคลคนอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม กล่าวโดยสรุป ความฉลาดรู้ ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ และสมรรถนะ คือ รู้เนื้อหาสาระ ฝึกปฏิบัติจนเข้าใจใช้เป็น นำไปต่อยอดใช้ประโยชน์ได้ในชีวิต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2562: 145)



องค้ความรู้ใหม่จากการวิจัย



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

จากการใช้กระบวนการศึกษาโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถในเรื่องความฉลาดรู้ทางประวัติศาสตร์ผ่านการให้เหตุผลทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบวิธีการทางประวัติศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน



ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผู้สอนจะต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วิเคราะห์เนื้อหาสาระ และจัดลำดับเนื้อหาสาระเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ รวมทั้งต้องมีการสำรวจและศึกษาแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ทั้งหลักฐานชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิให้มีความหลากหลายและครอบคลุมประเด็นที่นักเรียนนักศึกษาสนใจ หรืออาจอยู่ในบริบทสังคมช่วงนั้น เพื่อนำไปสู่การคัดเลือกหลักฐานที่มีความสำคัญและเสนอแนะหลักฐานประวัติศาสตร์ที่ต้องการให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด รวมถึงการพยายามตั้งคำถาม เปรียบเทียบ ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

รูปแบบการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ในกรณีศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ที่บูรณาการร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน เช่น ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อู่ยานประวัติศาสตร์ งานประณีตศิลป์ เรือนยอดบรมมงกุฎลานสุรณีย์ เป็นต้น เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนได้ส่งเสริมทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย เช่น การอ่าน การเขียน การตั้งคำถาม การสังเกต การวิเคราะห์ การตีความ การเปรียบเทียบ การเชื่อมโยง การสังเคราะห์ และการนำเสนอผลงาน และควรมีการนำทักษะทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการศึกษาอื่นๆ เช่น การสืบสอบทางประวัติศาสตร์ การทำประวัติศาสตร์นิพนธ์ การเขียนความเรียงทางประวัติศาสตร์ การวิจัยทางประวัติศาสตร์ และการประยุกต์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารัตน์ บุษบก. (2556). *นวัตกรรมการศึกษา*. ศรีสะเกษ: คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- เฉลิม มลิล นิตเขตต์ปรีชา. (2559). *เทคนิคการสอนประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ พ่วงพิศ และวุฒิชัย มูลศิลป์. (2551). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ไทย ม.4-ม.6*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- แถมสุข นุ่มนนท์. (2550). *เจาะเวลาหาอดีต หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. (2542). *เอกสารคำสอน ประวัติศาสตร์ไทย 1*. มหาสารคาม: ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรงค์ฤทธิ์ ศักดิ์แสน. (2560). *ผลของการใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงานที่มีต่อการเข้าถึงความรู้สึทางประวัติศาสตร์ และเจตคติต่อการศึกษาศาสตร์ประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.



- พิชาติ แก้วพวง. (2564). *ศาสตร์การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2563). อนาคตของครุศึกษาไทยกับการสร้างความฉลาดรู้. *ครุสภาวิทยารจารย์*, 1(1): 1-7.
- วชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2562). *พระบรมราโชบายด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภามหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งประเทศไทย.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: บริษัท สยามกัมมาจลทุน จำกัด.
- วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2564). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ชุดความฉลาดรู้ (literacy) ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2562). *โครงการประชุมวิชาการราชบัณฑิตยสภา เรื่อง ทำไมต้องสร้าง ความฉลาดรู้ : ศึกษาจากปรากฏการณ์และทำนายอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2567). *แนวทางการนำร่องชุดทักษะที่จำเป็น (Essential Skills Set) สำหรับเด็กและเยาวชนไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2568). *ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ 2568-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อดิศร ศักดิ์สูง. (2547). *ครูสังคมศึกษากับประวัติศาสตร์ เทคนิคการสอนและการทำผลงานทางวิชาการ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อานนท์ เพ็ชรเกลี้ยง (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกระทุ้มแบบ “วิเศษสมุทคุณ” จังหวัดสมุทรสาคร*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุชิตา สุระมิตร และคณะ. (2568) รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยปราสาทศรีพทุทธะศวรเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ. *Journal of Buddhist Education and Research*, 11(1): 224-237.

